

REVOLUCIJE LETA 1848

Nov revolucionarni val

Leta 1848 so Evropo spet preplavili nemiri. Upori so se dogajali skoraj povsod razen v Veliki Britaniji in Belgiji, kjer je meščanstvo že imelo določene pravice ter v Španiji in Rusiji, kjer pa podpora meščanstva ni bila dovolj velika. Vzroki, zaradi katerih so se začeli nemiri so bili povsod podobni. Vedno več je bilo tudi delavcev, ki niso več bili pripravljeni živeti v skrajni revščini. **Meščanstvo** je zahtevalo več oblasti, **delavstvo** boljše delovne in življenjske razmere, nezadovoljnejšem pa so se pridružili še **kmetje**. Tam, kjer so bili še naprej razdeljeni v različne države pa so se z zahtevami o pravici in svobodi oglašali celi **narodi**.

Vstaja v Franciji

Francosko kraljestvo je imelo ustavo in parlament, vendar so bili v parlamentu samo zastopniki najpremožnejših. Leta 1848 se je začela vstaja, v kateri so uporni Parižani kralja prisilili da je odstopil, njegov prestol pa javno sežgali. Razglasili so **republiko**.

Po tej revoluciji je bil v vlado prvič izvoljen delavski predstavnik. Vlada je izdala sklep o **splošni volilni pravici**. Toda meščanstvo se je zbal premoči delavstva, zato so zakone njim v prid preklicali. Jeseni 1848 je bil za predsednika izvoljen Ludvik Bonaparte, ki se je razglasil za cesarja. Temu ni noben nasprotoval (podpiral razvoj).

Revolucije v Italiji in Nemčiji

Uprlo se je tudi italijansko in nemško meščanstvo. Zahtevali so svobodo govora in tiska, več možnosti za sodelovanje pri oblasti in odpravo fevdalizma. Spomladi leta 1848 se je v Frankfurtu sestala skupščina, ki naj bi pripravila vse potrebno za združitev nemških držav. Pokazalo se je, da so si mnenja različna. Nekateri so želeli združiti države in določiti močno, skupno vlado, drugi pa so menili, da bi bilo boljše, če Nemčija ostane zveza držav, po potrebi pa bi se dogovarjali o skupnih zadevah. Čez približno leto so sprejeli ustavo, po kateri naj bi se Nemčija združila brez Avstrije, ki je bila sporna. Krono so ponudili pruskemu kralju, ki pa jo je odklonil. Poskus, da bi ustanovili enotno državo se je tako ponesrečil. Neuspešno je bilo tudi gibanje za združitev italijanskih držav. Pregnali so stare gospodarje in razglasili republike, ki pa se jim ni uspelo tesneje povezati med seboj. Na čelo se je postavilo sardinsko kraljestvo, ki pa Avstrijske vojske niso uspeli premagati.

Nemiri v habsburški monarhiji

Barikade so zrasle tudi na Dunaju. Uporni meščani študentje in delavci so zahtevali odpravo absolutizma. Zahtevali so odstop kanclerja, ki je tudi odstopil, cesar pa jim je obljubil ustavo. Najprej je cesar hotel ustavo sprejeti brez parlamenta, ampak nemiri so se razširili, zato mu ni preostalo drugega kot da skliče državni zbor. Ustave niso sprejeli, ker se poslanci niso zedinili o tem kako urediti monarhijo v prihodnje. Uporniško vrenje se je preselilo tudi na podeželje, kmetje so zahtevali dokončno odpravo fevdalizma. Septembra 1848 se res izglasovali sklep o **zemljiški odvezi**, vendar je kmet moral za zemljo graščaku plačati odškodnino.

Zahteve posameznih narodov habsburške monarhije

Predstavniki narodov so zahtevali več pravic in samostojnosti. Nemci so bili pripravljeni priznati narodne pravice nekaterim velikim narodom, kot so bili Italijani, Madžari in Poljaki, ne pa manjšim in šibkejšim, kot so bili Slovenci, Ukrajinci in Slovaki. Najodločneje so zahtevali samostojnost **Madžari**. Kar sami so odpravili fevdalni sistem in ustanovili svojo vlado. A tudi oni so bili pripravljeni pravice priznati samo večjim narodom, zato so se sprli s Srbi (zaradi Vojvodine) in Hrvati, ki so vse hrvaške dežele želeli združiti v enotno Hrvaško. Ustanovili so skupščino in izbrali vladarja, ki je več mescev vladal povsem samostojno.

Oglasili so se tudi drugi narodi monarhije, med Slovani so bili najodločnejši Čehi. Maja leta 1848 so v Pragi sklicali **vseslovanski kongres**, ki pa ni sprejel pomembnejših sklepov. Ko si je Dunaj opomogel od revolucij, so si želeli spet pokoriti Madžare, kar pa jim je uspelo šele leto po tem, ko je Franc Jožef zasedel prestol. V Avstriji je v začetku petdesetih spet zavladal **absolutizem**.

Slovenci leta 1848

Novice o revoluciji so na slovensko ozemlje prinesli popotniki. Novice so prinesle veliko razburjenja. Ker Slovenci še niso imeli političnega programa, so ga slovenski izobraženci in študentje sestavili. Zahtevali so združitev slovenskih pokrajin in slovenščino za uradni jezik, tako da bi jih z habsburško monarhijo povezovali le najnujnejši uradi, ministrstva in cesar. Nastajati so začela narodno-politična društva, poleg *novic* pa so začeli izhajati drugi časopisi. Večina meščanstva se ni mogla odločiti ali so Slovenci ali pa Nemci, saj se s političnimi in narodnostnimi vprašanji do sedaj niso ukvarjali. Zagovornikom Zedinjene Slovenije ni uspelo pridobiti kmetov, saj za njih niso kazali razumevanja. Kmetje so se na slovenskem leta 1848 uprli, vendar so se potem, ko so dosegli odpravo fevdalnih vezi niso več zanimali za politiko. Program Zedinjene Slovenije še ni dobil širše podpore, je pa pomembna prelomnica v slovenskem narodnem in političnem življenju.

Začetek nove dobe

Revolucionarjem ni uspelo uresničiti svojih političnih in narodnih ciljev, ker so bile revolucije povsod premagane, na oblast pa so se večinoma vrnil stari vladarji. Kljub temu pa razen v Turčiji in Rusiji ni bilo več Fevdalizma. Meščanstvu sicer še ni uspelo politično zmagati, vendar njihovega vzpona ni mogel nihče več ustaviti. S tem pa so se tudi povečevale možnosti uresnitve političnih in narodnih ciljev.